

Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

Biroului Permanent al Parlamentului Republicii Moldova

În conformitate cu prevederile articolului 73 din Constituția Republicii Moldova și articolului 47 din Regulamentul Parlamentului se înaintează spre examinare Parlamentului cu titlu de inițiativă legislativă proiectul de Hotărâre a Parlamentului cu privire la Raportul Comisiei speciale pentru examinarea eficienței aplicării reglementărilor din sectorul produselor petroliere.

Anexe :

1. Proiectul Hotărârii;
2. Raportul Comisiei speciale.

Deputat în Parlament

Rodu Marian
Batrauc' Ecaterina
Dorian Gheorghe
Ion Spăc

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA		
D.D.P. Nr. 290		
"13"	07	2022
Ora		

H O T Ă R Ă R E

cu privire la Raportul Comisiei speciale pentru examinarea eficienței aplicării reglementărilor din sectorul produselor petroliere

Parlamentul adoptă prezenta hotărâre.

Art. 1. – Se ia act de Raportul Comisiei speciale pentru examinarea eficienței aplicării reglementărilor din sectorul produselor petroliere, constituită prin Hotărârea Parlamentului nr. 148/2022.

Art. 2. – Parlamentul:

- a) va examina posibilitatea efectuării unui audit de performanță extern, independent, a activității Consiliului Concurenței;
- b) va examina posibilitatea eliminării necesității de păstrare de către agenții economici a produselor petroliere principale în volum minim de 1000 m³;
- c) va asigura transpunerea în legislația națională a Directivei 2009/119/CE a Consiliului din 14 septembrie 2009 privind obligația statelor membre de a menține un nivel minim de rezerve de țiței și/sau de produse petroliere în ce privește obligația de a menține un nivel minim de rezerve de produse petroliere în volumul echivalent pentru două luni de consum intern.

Art. 3. – Guvernul, în termen de 3 luni:

- a) va examina posibilitatea reducerii prețurilor la transporturile de persoane în trafic raional sau interraional, precum și va analiza posibilitatea de reducere a prețului la produsele petroliere pentru operatorii de transport rutier (reducerea T.V.A., restituirea accizelor, compensarea parțială a cheltuielilor);
- b) va propune Parlamentului, la elaborarea politicii fiscale, măsuri de stimulare a procurării și a utilizării de către populație a mașinilor electrice;
- c) va propune Parlamentului modificarea actelor normative care să încurajeze utilizarea transporturilor rutiere prin servicii regulate;
- d) va examina posibilitatea de a lansa un program de susținere a înnoirii parcului auto din Republica Moldova, oferind prioritate autovehiculelor electrice;
- e) va examina posibilitatea scutirii de taxe pentru operatorii de transport rutier la importul unităților de transport destinate serviciilor regulate;
- f) va adopta, în termene restrânse, actele normative pentru eliminarea necesității certificării produselor petroliere importate din Uniunea Europeană;
- g) va organiza, în scopul identificării și al prevenirii vânzărilor de produse petroliere necalitative la pompă, prelevarea probelor de benzină și motorină la pompă și va prezenta spre informare raportul anual cu datele naționale privind monitorizarea calității benzinei și motorinei. În cazul depistării neregulilor, va aplica sancțiuni.

Art. 4. – Consiliul Concurenței:

- a) va anunța, până la 31 iulie curent, rezultatele investigației referitoare la posibile înțelegeri de cartel în domeniul pieței petroliere;
- b) va înainta Parlamentului, în termen de 30 de zile, propuneri de modificare a legislației în vederea îmbunătățirii activității instituției;
- c) va intensifica cooperarea cu Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică și va semna un acord de colaborare instituțională pentru îmbunătățirea capacității de monitorizare a piețelor și de luare a deciziilor prompte;
- d) va intensifica cooperarea cu Serviciul de Informații și Securitate, inclusiv prin semnarea unui acord pentru monitorizarea eficientă a comportamentului participanților pe piață.

Art. 5. – Agenția Națională de Reglementare în Energetică:

- a) va prezenta Comisiei economie, buget și finanțe a Parlamentului, în termen de o lună, propunerea privind dezvoltarea unei piețe organizate de vânzare cu ridicata a produselor petroliere principale de tip standard (bursa angro);
- b) va elabora, în termen de 45 de zile, aplicația mobilă ecarburanți.anre.md în scopul facilitării accesului către lista de prețuri a celor care folosesc preponderent telefoane mobile;
- c) va asigura afișarea pe pagina sa web oficială a evoluției procentuale și valorice a cotațiilor medii Platts pentru ultimele 14 zile pentru produse petroliere principale;
- d) va intensifica cooperarea cu Consiliul Concurenței și va semna un acord de colaborare instituțională pentru a îmbunătăți capacitatea de monitorizare a piețelor și de luare a deciziilor prompte.

Art. 6. – Se recomandă municipiilor să întreprindă măsuri necesare pentru creșterea atractivității transportului public, astfel încât să fie încurajată populația să aleagă transportul public în detrimentul automobilelor, și să informeze publicul despre măsurile întreprinse.

Art. 7. – Controlul asupra îndeplinirii prevederilor prezentei hotărâri se exercită de către Comisia economie, buget și finanțe.

Art. 8. – Prezenta hotărâre intră în vigoare la data adoptării.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Comisia specială

Comisia specială pentru examinarea eficienței aplicării reglementărilor din sectorul produselor petroliere

RAPORT

al Comisiei speciale pentru examinarea eficienței aplicării reglementărilor din sectorul produselor petroliere

I. PREAMBUL

Prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 148/2022 a fost constituită Comisia specială pentru examinarea eficienței aplicării reglementărilor din sectorul produselor petroliere, în următoarea componență:

MARIAN Radu – Președinte al Comisiei;

ISTRATII Dorian – Secretar al Comisiei;

ȘPAC Ion – membru al Comisei;

QATRAWI Ersilia – membru al Comisei.

Scopul Comisiei este de a examina eficiența aplicării reglementărilor din sectorul produselor petroliere.

În activitatea sa, Comisia specială, s-a condus de Constituția Republicii Moldova, Regulamentul Parlamentului adoptat prin Legea nr. 797/1996, alte acte normative naționale și internaționale menite să asigure o examinare obiectivă și transparentă a situației existente.

Astfel, conform art. 32 din Regulamentul Parlamentului, Parlamentul poate constitui comisii speciale. Art. 33 din Regulament prevede constituirea comisiilor speciale de Parlament pentru examinarea proiectelor de acte legislative, pentru elaborarea unor proiecte de acte legislative complexe sau pentru alte scopuri, indicate în hotărârea de înființare a comisiei respective. Proiectele de acte legislative elaborate de comisia specială se examinează de comisiile permanente în conformitate cu cerințele stabilite de prezentul Regulament. Totodată, la constituirea și activitatea comisiei speciale se vor aplica în mod corespunzător prevederile articolelor 16-29 (prevederi ce reglementează activitatea comisiilor permanente).

În vederea clarificării eficienței aplicării reglementărilor din sectorul produselor petroliere, Comisia specială a solicitat informații de la următoarele entități:

- Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică a Republicii Moldova;
- Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale;
- Ministerul Economiei;
- Serviciul Vamal;
- Participanți la piața produselor petroliere;
- Experți în domeniu.

II. ANALIZA DATELOR

2.1. Istoricul reglementărilor în domeniul produselor petroliere

Legea privind piața produselor petroliere a fost adoptată în anul 2001. Inițial, în partea ce ține de formarea prețurilor, aceasta nu stabilea un nivel anumit de profit sau rentabilitate. Astfel, prima metodologie aprobată de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (în continuare ANRE) se referea doar la categoriile de cheltuieli incluse în prețurile pentru produsele petroliere, pornind de la principiul de stabilire a acestora per partidă.

Ulterior, în anul 2004, a fost stabilit plafonul maxim al rentabilității ce poate fi inclus în calculul prețurilor la carburanți, acesta fiind de 10%, iar în anul 2007 după constatarea deficienței privind evidența per partidă, ANRE a aprobat o nouă metodologie care stabilea calcularea prețurilor în baza metodei costului mediu ponderat.

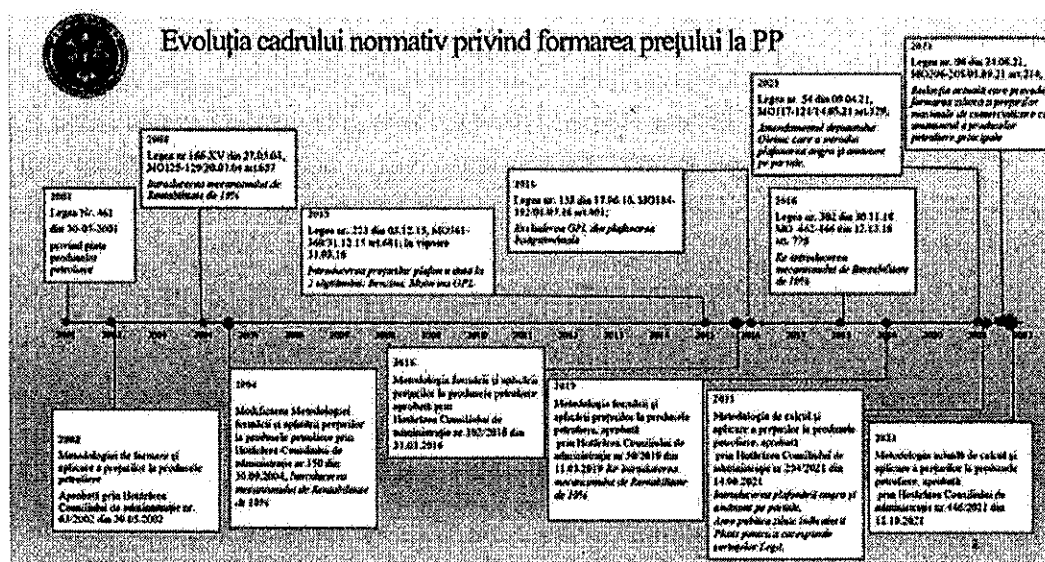

Fig. 1 Evoluția cadrului normativ de formare a prețului la produsele petroliere¹

¹ ANRE

La finalul anului 2015, drept urmare a dezbaterilor continue, amplificate de protestele agricultorilor, Parlamentul a anulat modalitatea de stabilire a prețurilor de comercializare cu amănuntul a produselor petroliere pornind de la consumurile și cheltuielile aferente comercializării produselor respective, incluzând o rată de rentabilitate anuală de 10%. Prin urmare, în perioada 2016-2018, modalitatea de stabilire a prețurilor la carburanți era determinată de un preț plafon stabilit bisăptămânal de către ANRE în baza cotațiilor Platts și o marjă comercială per litru de 3,16 lei în 2016, 3,35 lei în 2017 și 3,25 lei în 2018. Aparent, această metodă clară și rigidă de stabilire a unui preț care nu putea fi depășit de către operatori trebuia să reprezinte un compromis optim între interesele consumatorilor și operatori.

Raționamentul care a stat la baza modificării legislației în 2015 enumeră: nemotivarea companiilor să fie eficiente, suportarea unor cheltuieli majorate, nivelul nejustificat de înalt al prețurilor la produsele petroliere (fără taxe) în comparație cu prețurile din țările UE, necorelarea prețurilor de comercializare a produselor petroliere la fluctuațiile prețurilor înregistrate la bursele internaționale și regionale Platts.

Către anul 2018, după doi ani de plafonare a prețurilor de către ANRE, această politică de reglementare a fost marcată de intoleranța consumatorilor în momentele de creștere substanțială a prețurilor la bursele internaționale. Prin urmare, în vara anului 2018, sub presiunea nemulțumirii consumatorilor, Ministerul Economiei și Infrastructurii în comun cu Agenția pentru Protecția Consumatorului și Supravegherea Pieței a solicitat instanței de judecată să anuleze deciziile ANRE prin care au fost stabilite prețurile plafon la carburanți, motivând că au fost încălcate prevederile legale privind transparența în procesul decizional.

În rezultat, după o scurtă perioadă de incertitudine, prin Legea nr. 152/2018 pentru modificarea Legii nr. 461/2001 privind piața produselor petroliere, Parlamentul a extins perioada pentru care ANRE stabilea prețurile plafon, de la 2 săptămâni la 3 luni. Argumentul modificării fiind că stabilirea trimestrială a prețurilor plafon va reduce din impactul social, comparativ cu stabilirea acestora odată la 2 săptămâni. În final, deși a fost aprobată, modificarea enunțată nu a mai reușit să fie pusă în aplicare de către ANRE printr-o Metodologie, deoarece, deja câteva luni mai târziu, prin Legea nr.302/2018 pentru modificarea unor acte legislative, Parlamentul a decis asupra reîntoarcerii la modalitatea de reglementare a prețurilor de comercializare cu amănuntul prin plafonarea rentabilității.

În anul 2021, pe fundalul unor creșteri înregistrate la bursele internaționale încă de la începutul anului, prin Legea nr.54/2021 (inițiativa deputatului Alexandru Oleinic) a fost din nou modificat art. 4 al Legii 461/2001 care a stabilit o altă modalitate de calculare a prețurilor de comercializare a produselor petroliere. Deși Legea 54/2021 presupunea mai multe carențe, ANRE a fost obligată să elaboreze o nouă Metodologie de calcul și aplicare a prețurilor la produsele petroliere care a fost aprobată prin Hotărârea Consiliului de administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică, nr. 254 din 16 iunie 2021.

Mecanismul propus de deputatul A. Oleinic a creat un șir de situații de risc pe piața produselor petroliere și anume:

- formarea prețurilor pornind de la evidența fiecărei partide de produs petrolier importat. Prevederea aplica în mod eronat produselor fungibile modalitatea de evaluare a valorii contabile conform „metodei FIFO (primul intrat – primul ieșit)”, acestora fiindu-le caracteristică, de fapt, „metoda costului mediu ponderat”, care presupune că toate bunurile de același fel în cantități diverse, dar de prețuri diferite sunt evaluate la același preț, fiindu-le atribuite un cost mediu ponderat, situație care a fost soluționată încă în anul 2007;

- nu toți agenții economici aveau capacitatea de acces la cotațiile Platts, întrucât costul licenței de acces la cotațiile Platts se ridică la 1 milion lei/an ;

- plafonarea prețurilor de comercializare cu ridicata a pus într-o poziție dezavantajoasă vânzătorii și cumpărătorii angro. Peste o lună de la aplicare, oferta angro a dispărut de pe piață;

- reglementarea prețului la produsele petroliere care au proprietăți superioare celor stipulate în specificațiile tehnice minime europene și naționale. Aceasta a dus la dispariția din comerț a acestor produse, care reprezintă mai mult o diversitate de sortiment sau tactici de marketing decât o necesitate de bază pentru consumatori.

Ulterior, prin Legea nr.96/2021 pentru modificarea Legii nr. 461/2001 privind piața produselor petroliere, au fost operate modificări la textul legii, prin care au fost stabilite prețurile maxime de comercializare cu amănuntul a produselor petroliere principale de tip standard (benzina COR95 și motorina) în fiecare zi lucrătoare de către ANRE, în baza Metodologiei de calcul și aplicare a prețurilor la produsele petroliere.

În rezultatul analizei istoricului reglementărilor privind tarifele produselor petroliere s-a stabilit că:

- legislația privind mecanismul de formare a prețurilor a fost modificată de cel puțin 6 ori;

- mecanismele de stabilire a tarifelor au constat în diverse forme de plafonare a prețului;

- plafonarea prețului a fost aplicată prin 2 modalități: asigurarea unei rentabilități minime (în procente) sau asigurarea unei marje comerciale pentru agenții economici participanți la piața produselor petroliere.

2.2. Mecanismul actual de formare a prețurilor la produsele petroliere

Mecanismul actual de formare a prețurilor la produsele petroliere este prevăzut de Legea nr. 461/2001 privind piața produselor petroliere. Astfel, în conformitate cu prevederile art. 6 al Legii vizate, ANRE elaborează Metodologia de calcul și aplicare a prețurilor la produsele petroliere în conformitate cu Normele generale de calcul și aplicare a prețurilor la produsele petroliere principale de tip standard, stipulate în anexa nr. 2 a Legii.

Anexa nr. 2 instituie normele generale de calcul și aplicare a prețurilor la produsele petroliere principale de tip standard. În conformitate cu aceste norme, prețurile maxime de comercializare cu amănuntul a produselor petroliere principale se vor calcula la 1 litru, separat pentru fiecare tip de produs petrolier principal de tip standard, conform formulei:

$$PC = \left(\frac{PL \times CV + AC}{1000} \times \rho + MC \right) \times \left(1 + \frac{TVA}{100} \right),$$

unde:

PC – prețul maxim de comercializare cu amănuntul a produselor petroliere principale de tip standard, *lei/litru*;

PL – valoarea medie a cotațiilor medii Platts FOB Med (Italy) pentru 14 zile anterioare, *\$/tonă*;

CV – rata oficială medie de schimb stabilită de Banca Națională a Moldovei pentru 14 zile anterioare, *lei/\$*;

AC – cota accizelor, aplicată în conformitate cu Codul fiscal, pentru 14 zile anterioare, *lei/tonă*;

ρ – densitatea tipului de produs petrolier, *kg/litru*;

MC – marja comercială specifică la comercializarea cu amănuntul a produselor petroliere principale de tip standard include cheltuielile de transport și de asigurare până pe teritoriul Republicii Moldova (inclusiv marja rafinării), cheltuielile de manipulare și depozitare, alte cheltuieli aferente vânzării cu amănuntul, precum și profitul, *lei/litru*. Mărimea marjei comerciale specifice se stabilește semestrial de către ANRE. În scopul respectării principiului eficienței maxime la cheltuieli minime, ANRE aplică un coeficient de eficientizare, prevăzut de Metodologia de calcul și aplicare a prețurilor la produsele petroliere, care nu poate depăși 10% din media ponderată a marjelor comerciale specifice ale operatorilor de pe piața produselor petroliere. Marja comercială specifică poate fi ajustată pe parcursul semestrului în cazul apariției unor factori care nu puteau fi prevăzuți la momentul aprobării precedente. ANRE publică pe pagina sa web oficială, pentru fiecare semestru, valorile indicatorilor utilizați la calculul marjei comerciale specifice la comercializarea cu amănuntul a produselor petroliere principale de tip standard;

TVA – cota TVA aplicată în conformitate cu Codul fiscal.

Prețurile de comercializare cu amănuntul a carburanților includ 4 componente:

1. Cotațiile Platts - 59,11% la benzină și la 67,46% motorină;
2. Marja comercială specifică stabilită semestrial de ANRE - 7,94% la benzină și la 8,09% motorină;
3. Cota accizelor - 16,28% la benzină și la 7,78% motorină.
4. Cota TVA - 16,66%² la ambele produse.

² Procente calculate pentru prețurile produselor petroliere din data de 28.06.2022

La finalul lunii iunie, 2022, ponderea accizei la preț per litru, este de 16.28% la benzină și 7.78% la motorină. Spre comparație, în România, cota accizei din total preț per litru este de 22.82% la benzină și 19.88% la motorină.

Calculul Prețului Maxim		Calculul Prețului Maxim	
Pentru Benzină 95 de tip standard		Pentru Motorină de tip standard	
la data de 28.06.2022		la data de 28.06.2022	
Componenta	Valoare (lei/litru)	Componenta	Valoare (lei/litru)
PL*CV (lei/litru)	19,50	PL*CV (lei/litru)	21,86
MC	2,62	MC	2,62
AC	5,37	AC	2,52
TVA	5,50	TVA	5,40
PC	32,99	PC	32,40

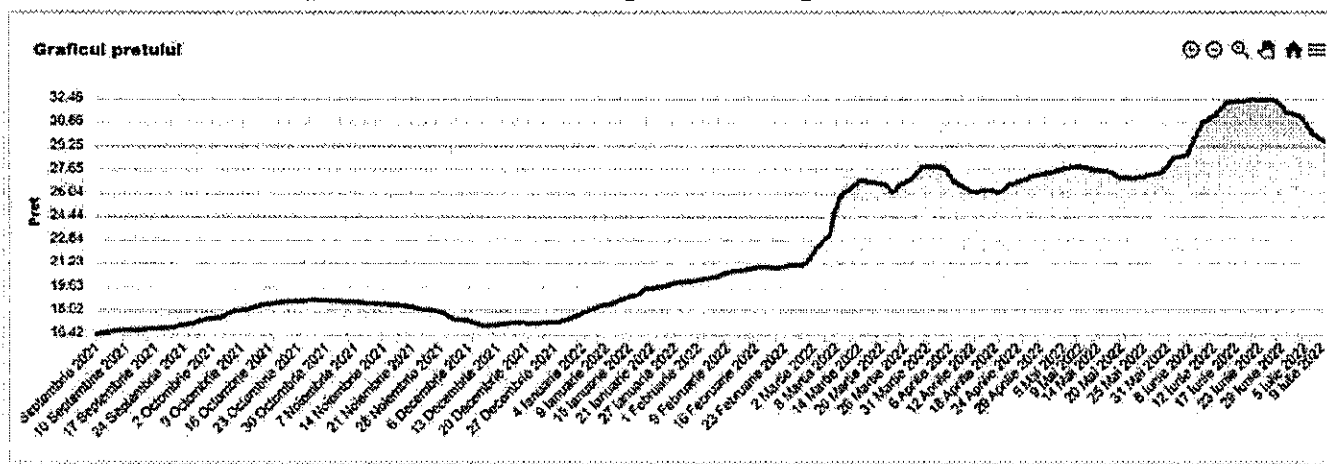
Fig. 2. Componentele prețului la produsele petroliere la data de 28.06.2022

2.3. Evoluția prețurilor de import a produselor petroliere

În rezultatul analizei evoluției prețurilor la produsele petroliere, Comisia specială constată:

- la sfârșitul lunii iunie 2022 prețul motorinei s-a majorat cu 97,32% comparativ cu începutul lunii septembrie 2021.
- la sfârșitul lunii iunie 2022 prețul benzinei s-a majorat cu 63,07% comparativ cu începutul lunii septembrie 2021.
- Ritmul scumpirii s-a accentuat începând cu sfârșitul lunii februarie 2022 (+54% comparativ cu sfârșitul lunii iunie).

Fig. 3 Evoluția prețului motorinei în perioada septembrie 2021 – 12 iulie 2022³

³ ANRE

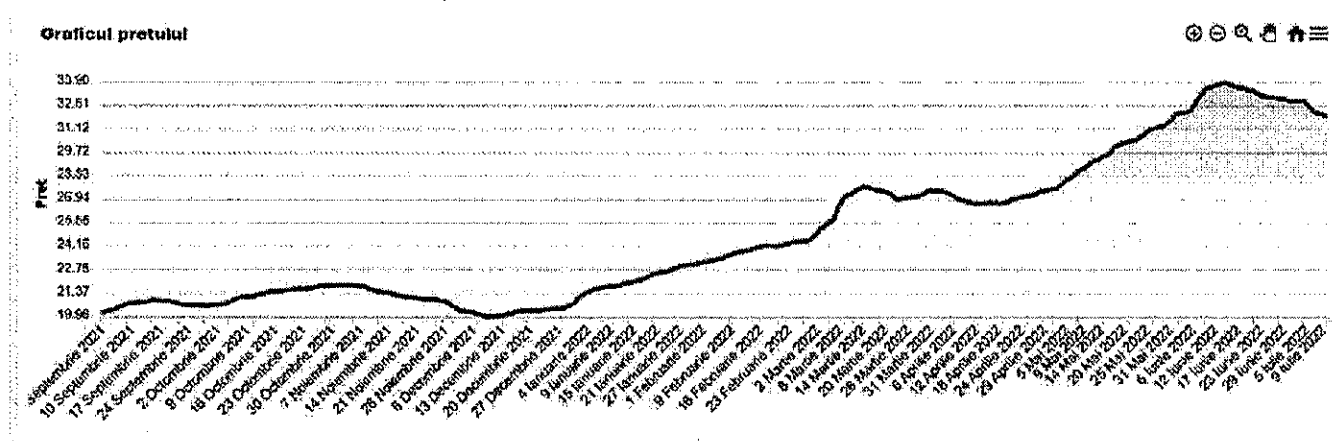

Fig. 4 Evoluția prețului benzinei în perioada septembrie 2021 – 12 iulie 2022⁴

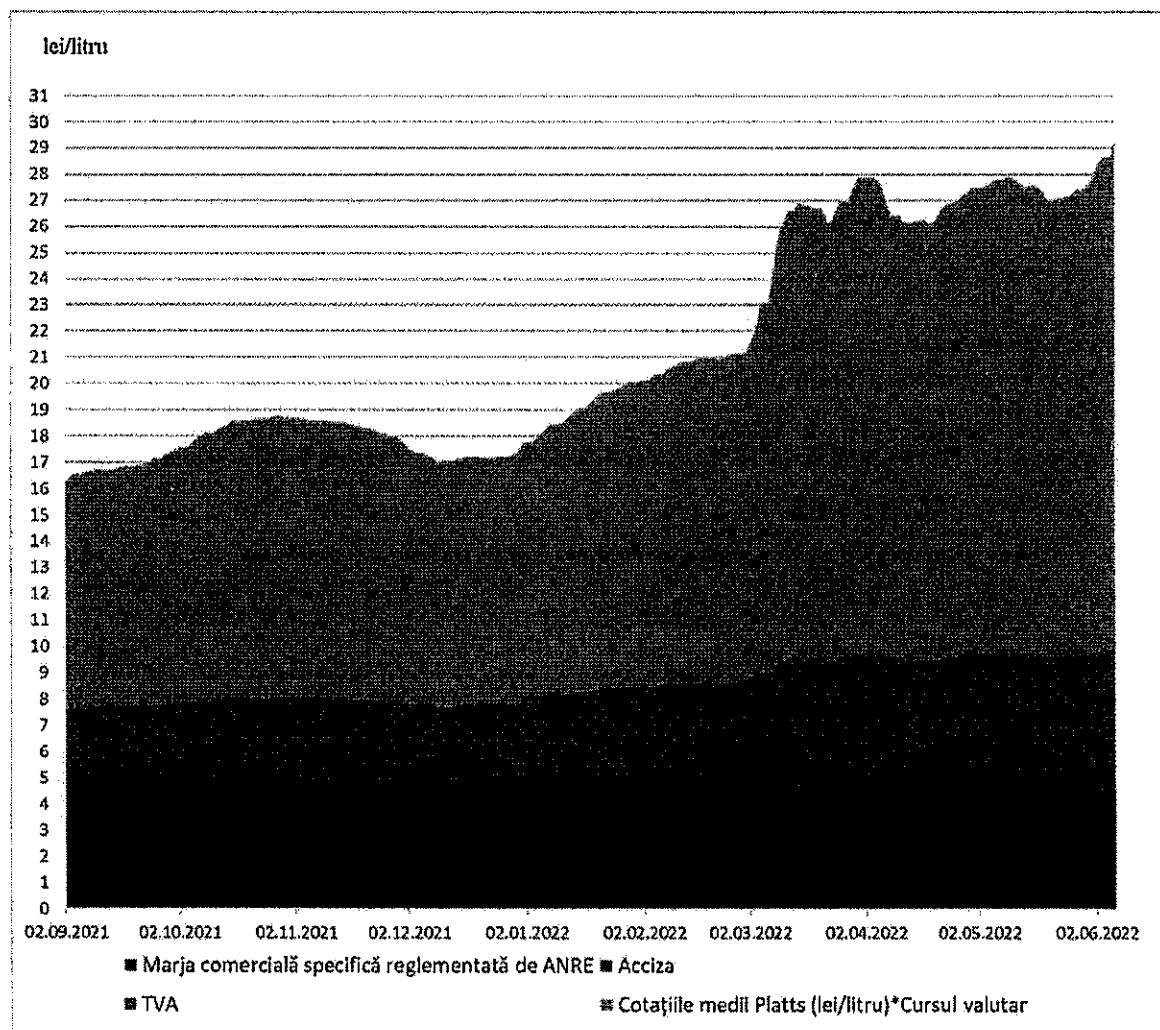

Fig. 5 Evoluția prețului motorinei în perioada septembrie 2021 – iunie 2022 pe componente.⁵

⁴ ANRE

⁵ ANRE

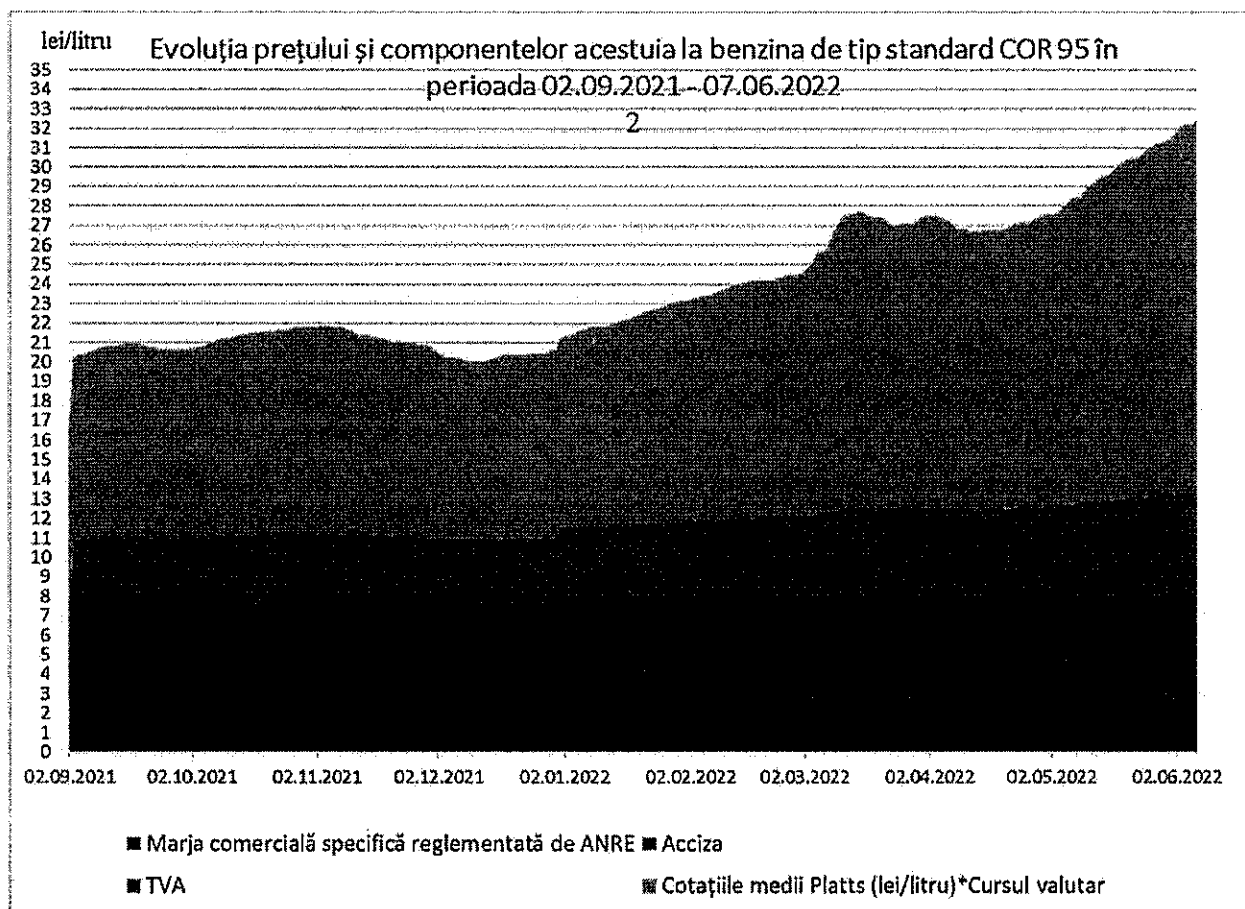

Fig. 6 Evoluția prețului benzinei în perioada septembrie 2021 – iunie 2022 pe componente⁶

Evoluția componentelor de formare a prețului. În rezultatul examinării componentelor de formare a prețului la **motorină**, la situația de la sfârșitul lunii iunie 2022, se constată următoarele

- Dublarea cotațiilor Platts (103,7%), comparativ cu septembrie 2021;
- creșterea nesemnificativă a accizei (9,1%) în aceeași perioadă;
- păstrarea marjei comerciale la nivel constant.

De asemenea, în rezultatul examinării componentelor de formare a prețului la **benzină** se constată următoarele:

- creșterea semnificativă a Cotațiilor Platts (84,5%), comparativ cu septembrie 2021;
- creșterea semnificativă a TVA (63,6%);
- creșterea nesemnificativă a accizei (9,1%);
- păstrarea marjei comerciale la nivel constant.

⁶ ANRE

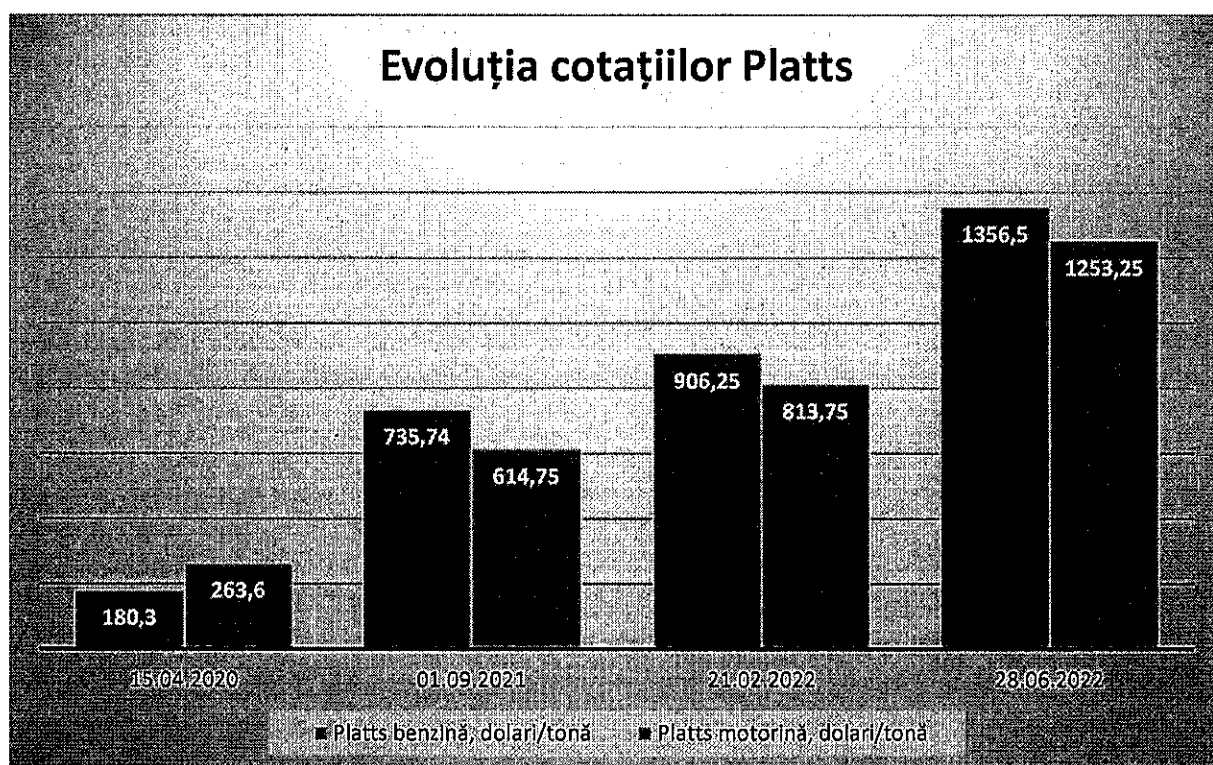

Figura 7. Evoluția cotațiilor Platts, dolari/tonă.⁷

Legătura dintre prețul la pompă și cotațiile internaționale Brent și Platts. Așa cum derivă din Metodologia de calcul, prețurile la pompă depind direct de cotațiile Platts la benzină și motorină (media de 14 zile). Merită de amintit corelația dintre Brent și Platts, pentru mai multă claritate. Pentru a exclude orice interpretare eronată a informațiilor cu referire la legătura dintre Brent și prețul la pompă, Comisia specială amintește:

1. Petrolul brut sau țițeiul este un amestec de hidrocarburi care este extras din zăcămintele cu ajutorul sondelor petroliere. Unitatea de măsură a petrolului este – barilul, care este echivalentul a aproximativ 159 litri.

2. Petrolul de referință are diferite denumiri (mărci), în funcție de regiunea în care se tranzacționează. La bursa din Londra se comercializează petrolul cu marca „Brent”, în timp ce la cea din New York se comercializează petrolul cu marca „WTI” (West Texas Intermediate), iar pe piața din Federația Rusă cu marca „Urals”. Peste 60% din tranzacțiile petroliere globale sunt efectuate în baza cotațiilor „Brent”, fapt pentru care este considerat drept reper la stabilirea prețului la petrol.

3. Odată ce este extras și tranzacționat, petrolul este transportat pe cale maritimă sau terestră la unitățile de prelucrare - „rafinării”. La rafinărie, petrolul este distilat în diverse produse petroliere derivate, cum ar fi benzina, motorina, kerosenul sau combustibilul pentru avioane, păcura etc.

⁷ ANRE

4. Prețul pentru produsele petroliere derivate (de ex: benzina și motorina) este corelat cu cotațiile stabilite zilnic de către compania americană S&P Global Platts, în baza Metodologiei Platts⁸. Conform acestei Metodologii, în fiecare zi lucrătoare, cumpărătorii și vânzătorii de produse petroliere își plasează prețul de cerere și ofertă pe platforma electronică Platts „Market on close” (MOC). Prețul per tonă la benzină sau motorină se stabilește la 16:30 ora Londrei (18:30 Chișinău) în baza celui mai tranzacționat preț per tonă înregistrat în acea zi.

5. În cursul unei zile de trading pe platforma Platts (MOC), prețul la o tonă de benzină sau motorină variază în funcție de mai mulți factori, cum ar fi: fluctuația prețului de petrol la bursele internaționale, cererea și oferta produselor petroliere, noutățile de ordin economic și geopolitic, disponibilitatea stocurilor de petrol sau produse petroliere în anumite regiuni etc. Tranzacțiile sunt separate după principiul geografic, astfel încât prețurile stabilite de către Platts să reflecte situația exactă dintr-o regiune anumită.

6. Prețul per tonă stabilit de către S&P Global Platts este publicat și transmis abonaților săi (companiilor de producere, traderilor, brokerilor, rafinăriilor, importatorilor etc.) după finalizarea tranzacțiilor pe platforma Platts MOC. Acest preț (cotație) este folosit de către participanții profesioniști ai pieței pentru stabilirea prețului de vânzare a unei tone de benzină sau motorină. De cele mai multe ori, în special în zona Europei de Sud-Est, modelul utilizat ca bază în tranzacții este media aritmetică a cotațiilor pentru ultimele 2 săptămâni.

7. Metodologia de calcul a ANRE folosește anume valoarea medie a cotațiilor medii Platts pentru 14 zile anterioare corelată la cursul de schimb leu/dolar, la care se adaugă acciza, taxa pe valoare adăugată (TVA) și marja comercială specifică (stabilită semestrial de ANRE). Astfel, metoda de stabilire a prețului de către ANRE, exact ca și prețurile stabilite de către companii în cadrul tranzacțiilor internaționale, permite ca efectul unei creșteri sau scăderi a prețurilor produs într-o zi exactă să fie amortizat printr-o valoare medie.

Prin urmare, orice cădere sau creștere a prețului pe piețele internaționale, fie Brent, sau Platts, nu are un efect imediat la pompele stațiilor de alimentare din Republica Moldova, ci este atenuat de valoarea mediei și resimțită abia peste câteva zile.

În prezent, din cauza schimbărilor ce au loc pe piața mondială a carburanților, corelarea dintre cotațiile petrolului „Brent” și cotațiile Platts pentru produsele derivate din acesta (benzina și motorina), au devenit tot mai puțin probabile, fiind dictate exclusiv de cererea și oferta dintr-o regiune anumită. Comisia specială a analizat corelația dintre Brent și Platts pentru două perioade: (1) ianuarie 2016 – aprilie 2020 și (2) aprilie-iunie 2022 și a constatat că, dacă în cazul primei perioade, evoluțiile Platts erau similare în proporție de 97% la motorină și 92% la benzină, în cazul celei de-a doua perioade (după începerea războiului din Ucraina), corelația a scăzut la 87% pentru motorină și 75% pentru benzină (figura 7).

⁸ https://www.spglobal.com/commodity-insights/plattscontent/_assets/_files/en/our-20methodology/methodology-specifications/platts-assessments-methodology-guide.pdf

La fel, este de menționat că, Republica Moldova nu dispune de unități de prelucrare a petrolului – rafinării, prin urmare, utilizarea în analize sau calcule economice a indicației de preț pentru petrolul marca "Brent" este relevantă strict pentru prognozarea unui trend de piață, nu și a calculelor exacte. În acest scop, corectă este utilizarea cotațiilor Platts pentru benzină sau motorină.

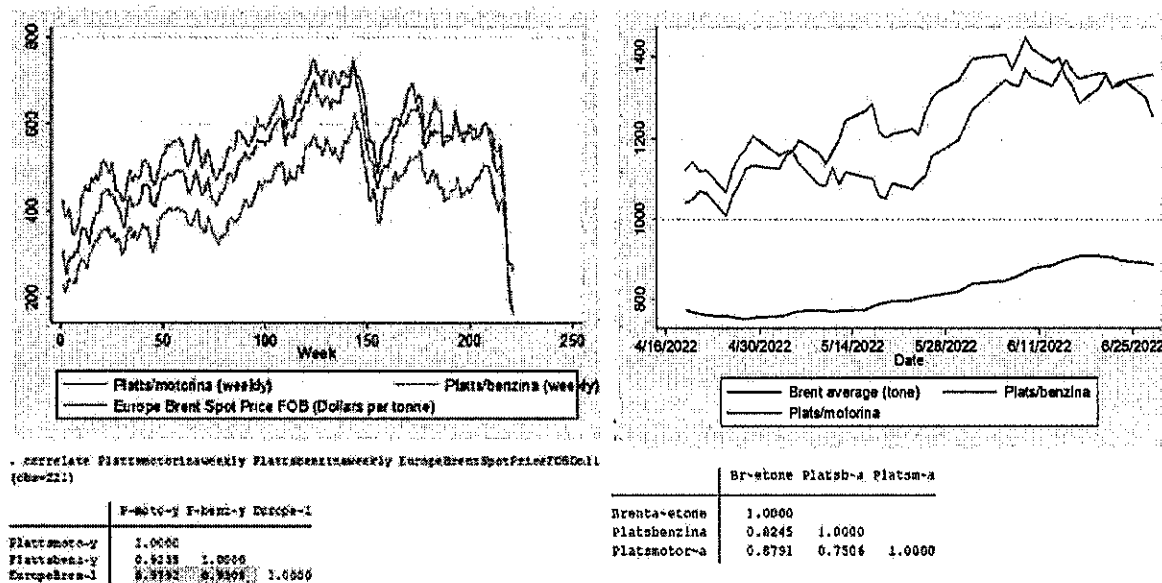

Fig. 8. Corelația dintre cotațiile la petrol Brent și Platts

2.4. Analiza comparativă a prețurilor la produsele petroliere și marjelor comerciale

În rezultatul analizei datelor privind prețurile la produsele petroliere la nivel UE din fig. 8 și 9 se observă, că Republica Moldova, până la declanșarea războiului din Ucraina, a avut cel mai mic preț (cu excepția Maltei, care deja o lungă perioadă de timp are înghețate prețurile nu doar la carburanți, dar și la majoritatea utilităților publice).

Totodată, pot fi observate în majoritatea țărilor UE șocurile generate de creșterea prețurilor, fapt care în Republica Moldova a avut un efect mai puțin pronunțat datorită ajustării permanente a prețurilor. Menționăm, că graficele reprezintă evoluția prețurilor fără taxe din Europa din luna septembrie 2021 până la sfârșitul lunii mai 2022, conform DG-Energy.

Conform datelor GlobalPetrolPrices.com, la situația din 20.06.2022, clasamentul prețurilor europene la produsele petroliere sunt prezentate în fig. 10 și 11 (în lei moldovenești).

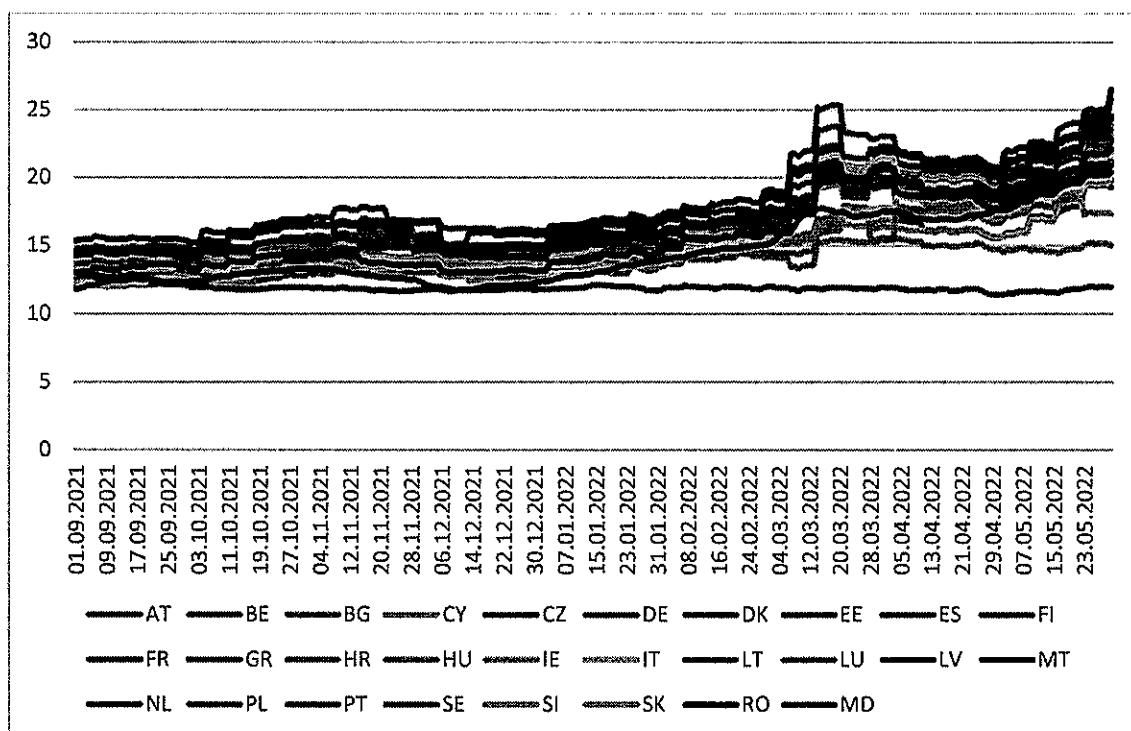

Fig. 9. Evoluția prețului motorinei la nivel de state UE

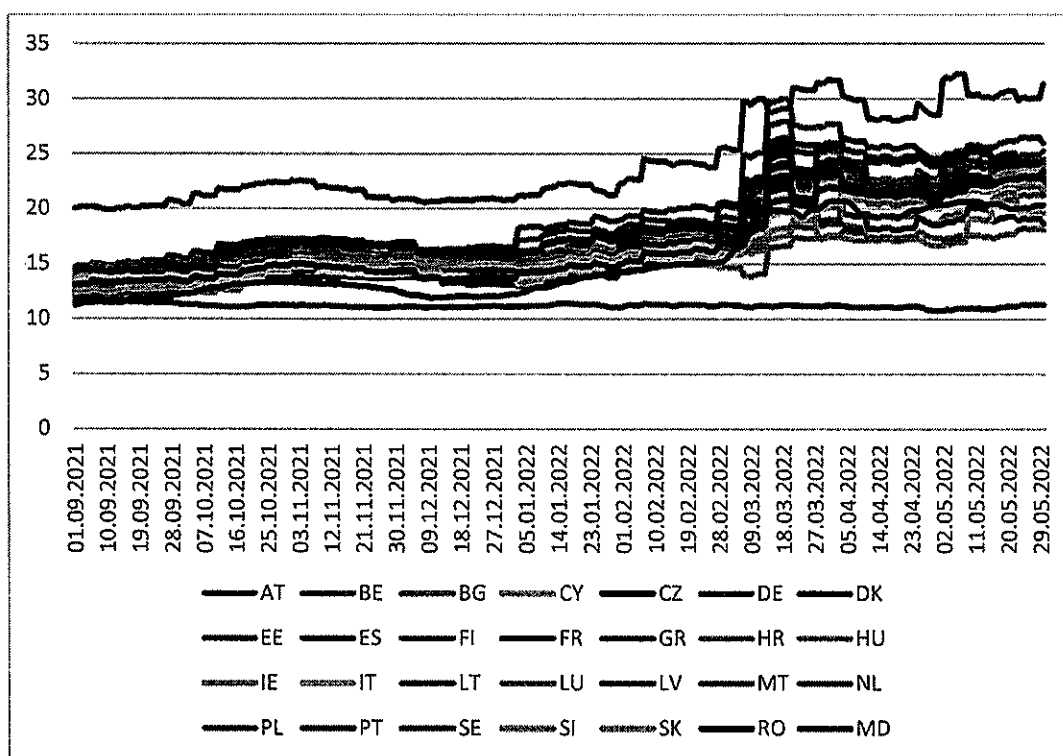
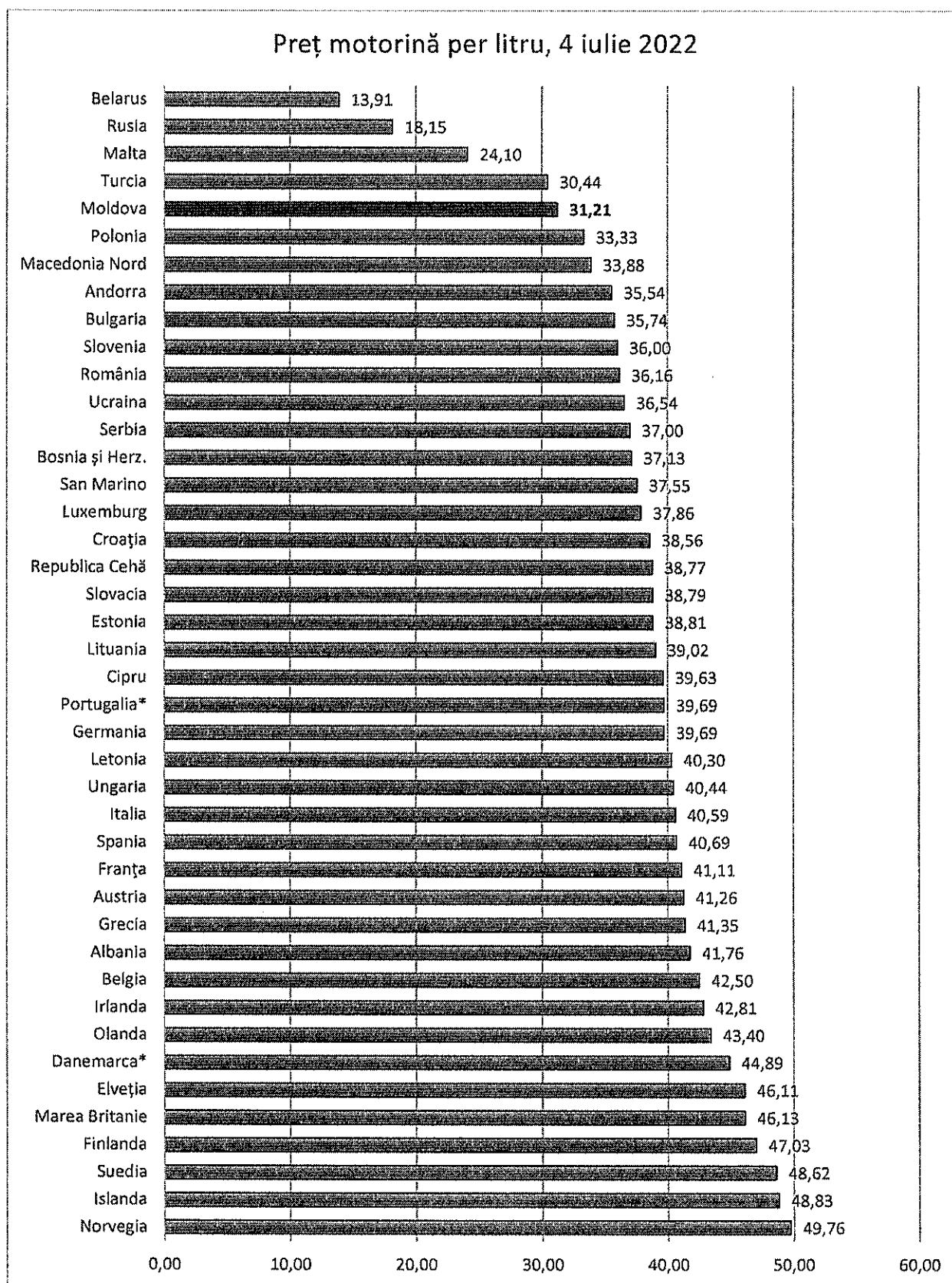

Fig. 10. Evoluția prețului benzinei la nivel de state UE

*Fig. 11 Prețul la motorină la data de 4 iulie 2022, comparație state europene.
Sursa: globalpetrolprices.com*

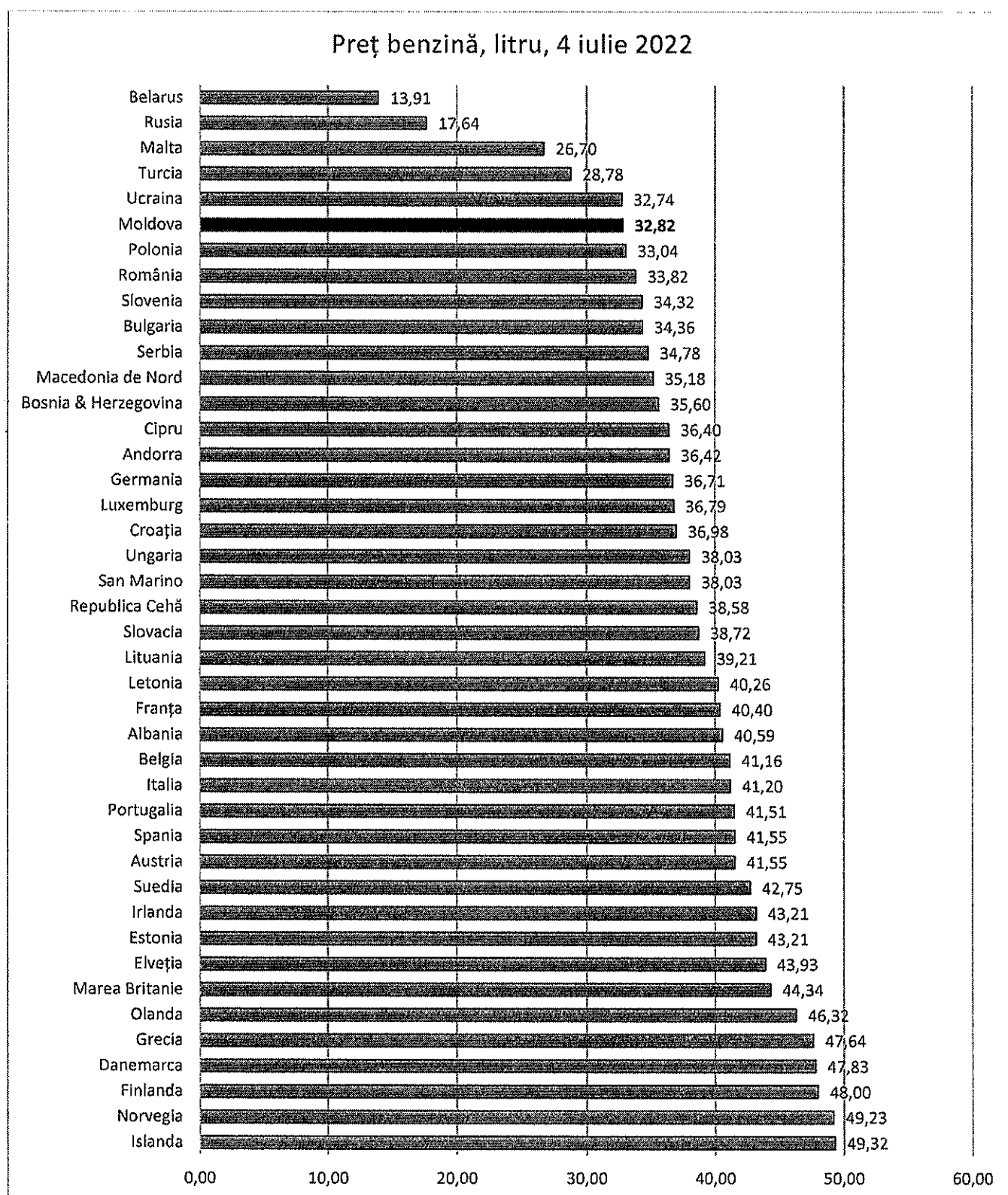

Fig. 12. Prețul la benzină la data de 4 iulie 2022, comparație state europene.

Sursa: globalpetrolprices.com

Din datele prezentate se observă, că Republica Moldova este surclasată la capitolul prețuri la carburanți de către țările care dispun de resurse proprii (precum Federația Rusă în comun cu Belarus), sau țările care au intervenit în politica de formare a prețurilor prin înghețare/plafonare a acestora și diminuare a poverii fiscale.

2.5. Analiza comparativă și evoluția marjelor comerciale specifice

Comisia specială a analizat evoluția comparativă cu alte state europene în ceea ce privește marja comercială specifică în trei ani: în 2015 - când era în vigoare aplicarea plafonului de 3.16 lei/litru, 2018 – când era în vigoare plafonul de 3,25 lei, an în care orice reglementare a pieței a fost suspendată, și iunie 2022 – în care este în vigoare Metodologia actuală de preț plafon de 2.62 lei. În 2015, marja comercială specifică la benzină a companiilor petroliere din Republica Moldova era a treia cea mai mare din Europa – 22 eurocenți, iar 2018, marja companiilor petroliere locale ajunsese pe locul în doi în topul celor mai mari marje comerciale din Europa – 13 eurocenți. Asta în condițiile în care salariile, chiria și alte costuri de administrare a afacerii sunt semnificativ mai mici decât în majoritatea țărilor europene. Trebuie menționat faptul, că nu există termeni ca „marjă comercială specifică” pe piețele europene. Aceste calcule sunt făcute prin analogie la situația din Republica Moldova.

În iunie 2022, în condițiile aplicării Metodologiei actuale și a plafonului de 2.62 lei/litru, marja comercială a companiilor moldovenești a ajuns în top 10 al celor mai mici marje din Europa. Majoritatea țărilor cu marje comerciale mai mici aplică reduceri la carburanți sau plafonează prin lege prețurile (ex. Franța, Ungaria, Malta).

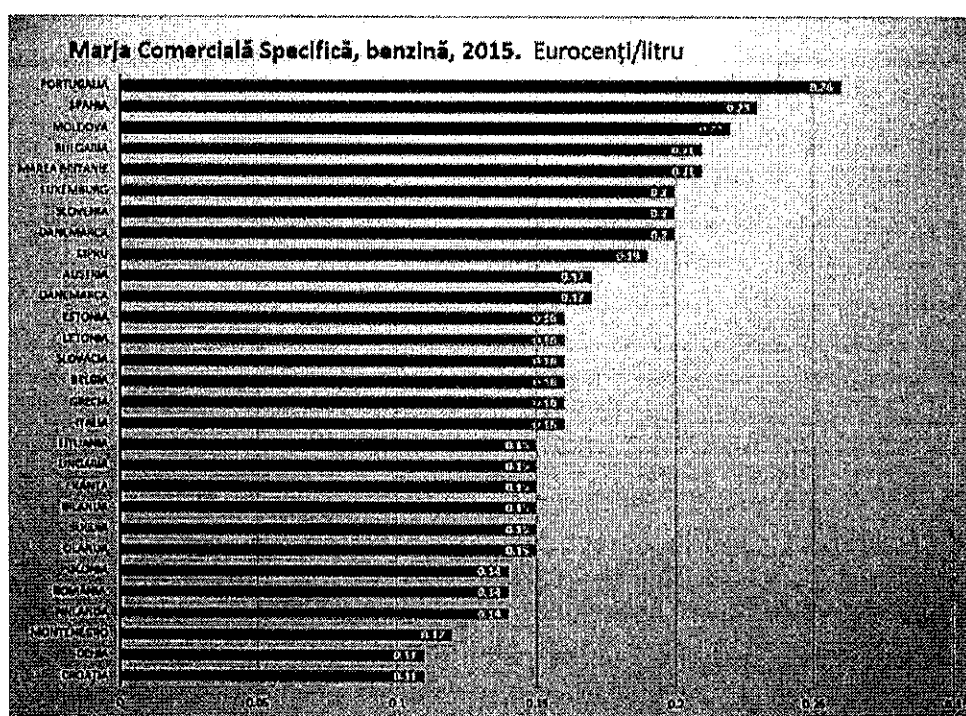

Figura 13. Marje comerciale specifice în diferite țări europene, 2015.⁹

⁹ Expert-Grup

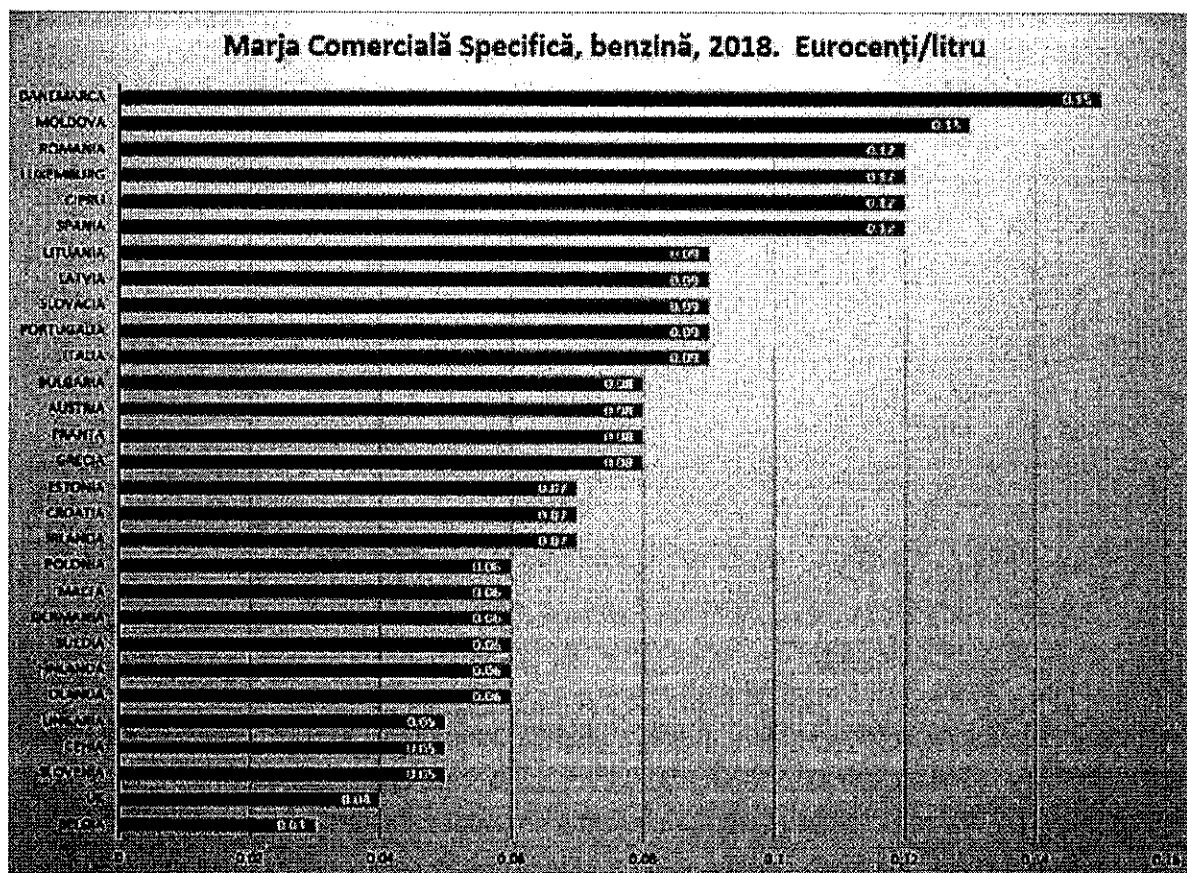
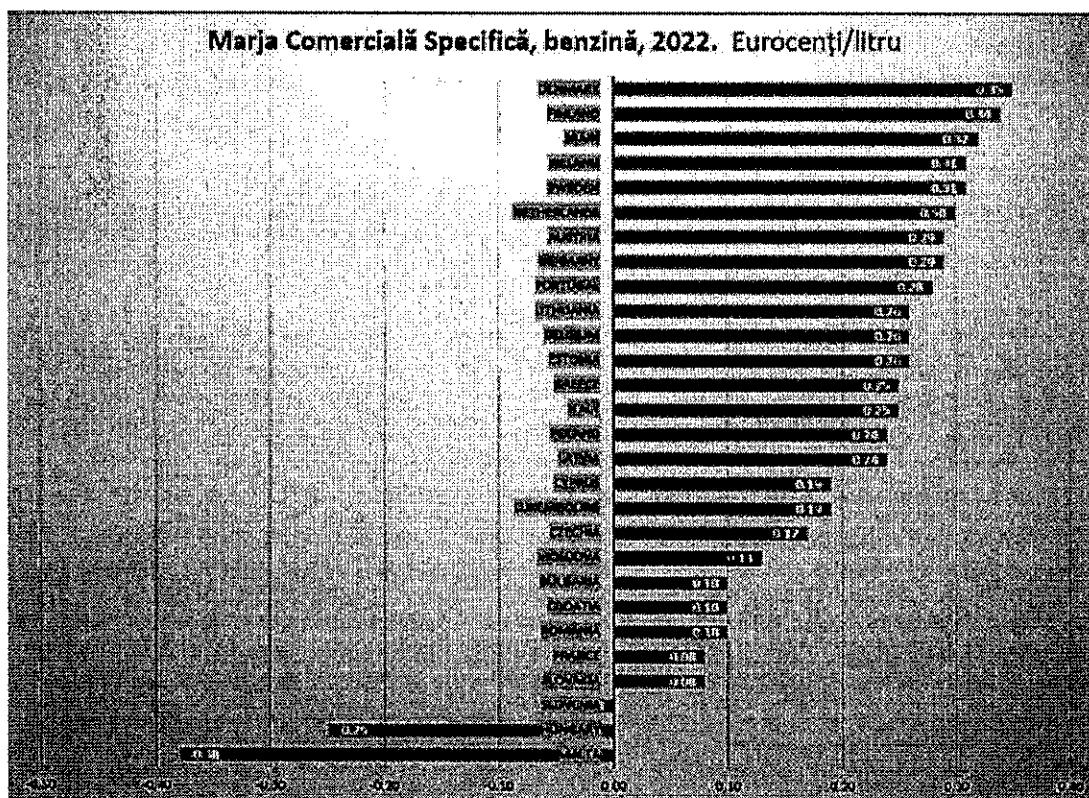

Figura 14. Marje comerciale specifice în țările ale companiilor petroliere în diferite țări europene, 2018¹⁰

¹⁰ Expert-Grup, Piața Produselor Petroliere din Moldova: analiza reglementării, concurenței și prețurilor

Figura 15. Marje comerciale specifice în țările ale companiilor petroliere în diferite țări europene, 2022.¹¹

2.6. Analiza comparativă a prețurilor produselor petroliere la aplicarea diferitor Metodologii

Pentru examinarea eficienței diferitor Metodologii de plafonare a prețurilor la produsele petroliere, este prezentată o simulare retrospectivă a modelului actual de stabilire a prețurilor la produsele petroliere principale începând cu anul 2016, comparativ cu prețurile practicate de unul din cei mai mari importatori de produse petroliere.

Din simulare se observă următoarele:

- în cazul în care Metodologia actuală era să fie aplicată în perioada analizată, prețurile la pompă urmau să fie cu 1-3 lei mai mici. Cele mai mari diferențe se atestă în perioadele:

- o ianuarie-aprilie 2019 (în perioada suspendării Metodologiei și plafonării prețurilor), când companiile nu au redus deloc prețurile la pompă, în condițiile unor scăderi semnificative a cotațiilor internaționale,

- o aprilie-noiembrie 2020, vârful pandemiei, atunci când în condițiile unor scăderi mari de prețuri la bursă, prețurile la pompă nu au scăzut cu o intensitate similară, existând perioadă în care prețul la pompă era chiar și cu 4 lei mai mare decât în cazul aplicării metodologiei actuale.

- exista o tendință generală a companiilor de a nu reflecta neapărat situația de la bursele internaționale, iar în unele perioade, diferențele au atins mărimi semnificative.

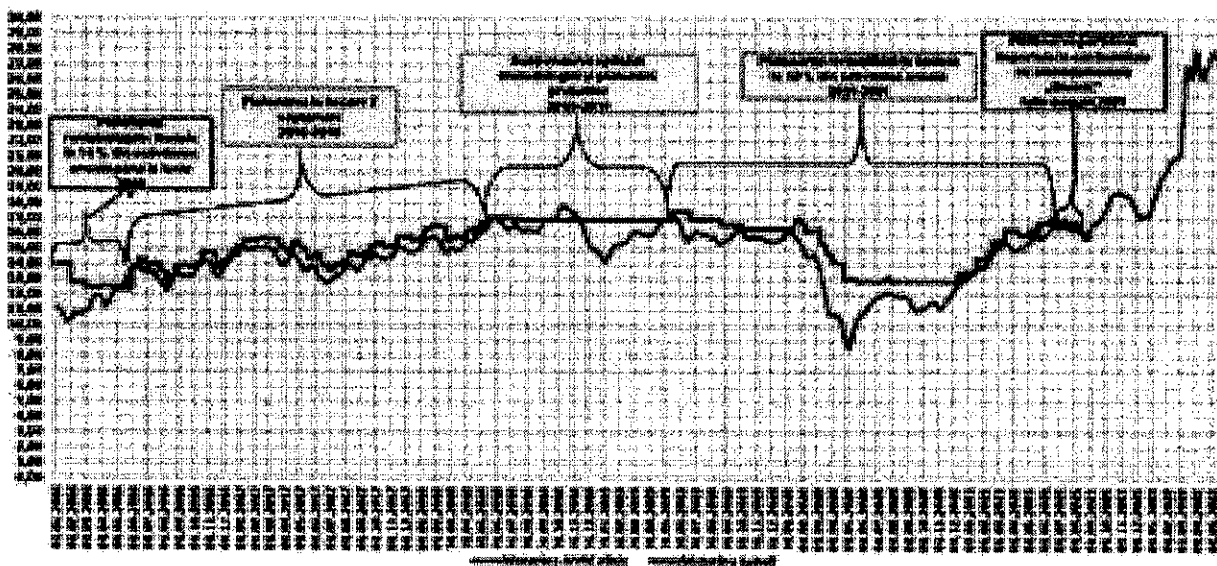

Fig. 16. Analiza comparativă a prețurilor motorinei la aplicarea diferitor Metodologii

¹¹ elaborat de comisie în baza datelor DG Energy, Comisia Europeană și a cotațiilor Platts

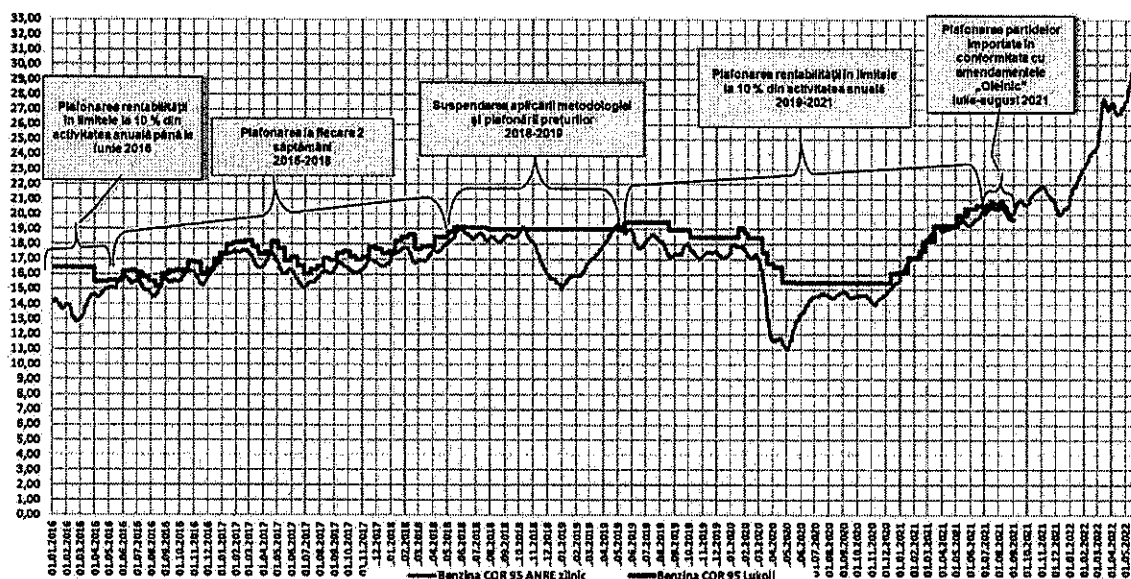

Fig. 17 Analiza comparativă a prețurilor benzinei la aplicarea diferitor Metodologii

2.7. Profitabilitatea declarată a participanților la piața produselor petroliere și evoluția numărului de participanți

Examinarea datelor privind profitul declarat a top 10 participanți la piața produselor petroliere indică faptul, că rezultatele financiare declarate în primul trimestru al anului 2022 sunt mai bune decât pentru primul trimestru din anul 2021 și, în general, nu diferă de alte perioade analizate, cu excepția trimestrului I, 2019, perioadă în care Metodologia de plafonare și reglementare a prețurilor a fost suspendată. Totodată, există suspiciuni rezonabile, că aceste date nu reflectă situația reală și modalitatea de declarare a profiturilor va fi analizată suplimentar.

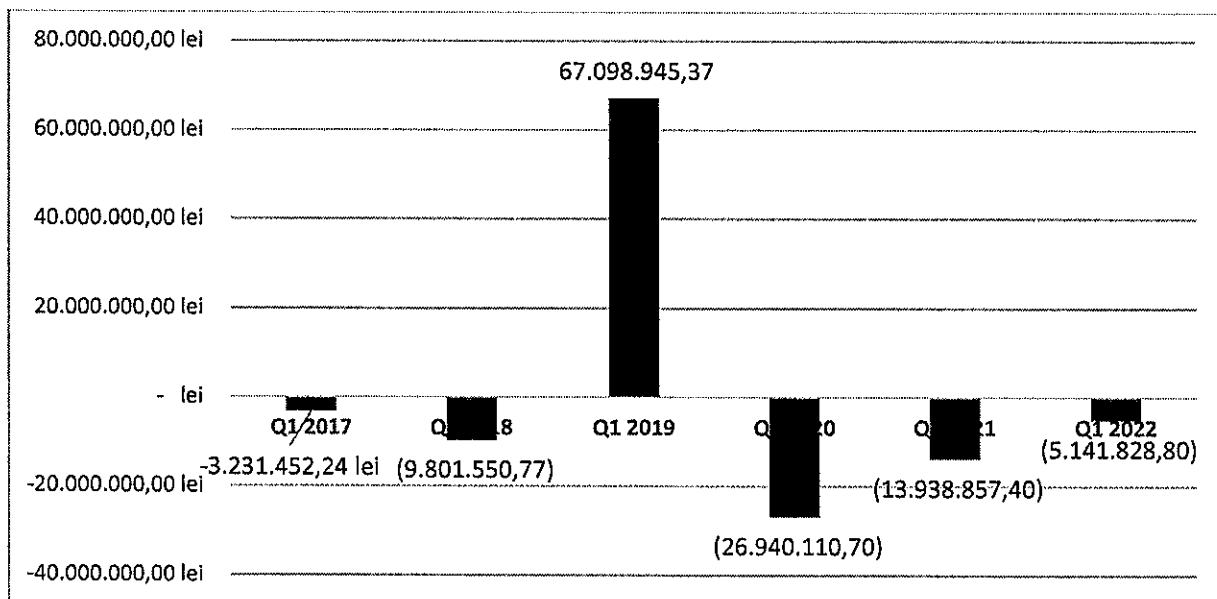

Fig. 18. Profitul top 10 participanți la piața produselor petroliere

Impactul modificărilor la legislația petrolieră în februarie 2022 (Legea nr. 40/2022)

La 31 martie 2022, Parlamentul a aprobat inițiativa legislativă nr. 332, care a prevăzut următoarele modificări:

- reducerea taxei de licență pentru importul și comercializarea cu ridicata a carburanților, de la 260 mii lei la 3250 lei anual.

- introducerea unui moratoriu temporar asupra construcțiilor stațiilor petroliere.

- majorarea de până la 10 ori a amenzilor aplicate companiilor petroliere pentru încălcarea legislației din domeniu.

- obligarea utilizării e-facturii la procurarea angro a produselor petroliere, pentru a reduce riscul de vânzare la negru, care afectează bugetul de stat și libera concurență.

- modificarea modalității de efectuare a controalelor calității carburanților, pentru a identifica și preveni mai ușor vânzările de produse petroliere necalitative, sau situațiile în care se vinde o cantitate de carburanți mai mică decât cea afișată la pompă.

Întrucât unul din scopurile anunțate ale inițiativei legislative a fost stimularea concurenței pe piață, se atestă o tendință pozitivă. Conform datelor ANRE, la sfârșitul lunii septembrie 2021 erau înregistrate 19 companii cu licență de import a benzinei și motorinei. În iunie 2022, sunt înregistrate 24 companii cu astfel de licență, printre care un agricultor.

2.8. Analiza stocurilor de produse petroliere

Stocurile de carburanți au cunoscut un trend descendent în perioada martie-mai 2022, urmare a creșterilor bruște și zilnice a cotațiilor Platts, dar și a creșterii livrărilor companiilor și transportatorilor locali pe piața ucraineană. Începând cu iunie 2022, urmare a adoptării deciziei Comisiei Situației Excepționale de prioritizare a livrărilor carburanților destinați pentru piața locale în Portul Internațional Liber Giurgiulești și a stabilizării prețurilor, stocurile s-au stabilizat.

Totodată, pentru a crește securitatea aprovizionării țării cu carburanți, este imperios necesară adoptarea în cel mai scurt timp a Directivei 2009/119/CE A CONSILIULUI din 14 septembrie 2009 privind obligația statelor membre de a menține un nivel minim de rezerve de țiței și/sau de produse petroliere, la nivelul aferent consumului intern mediu zilnic pentru 61 zile.

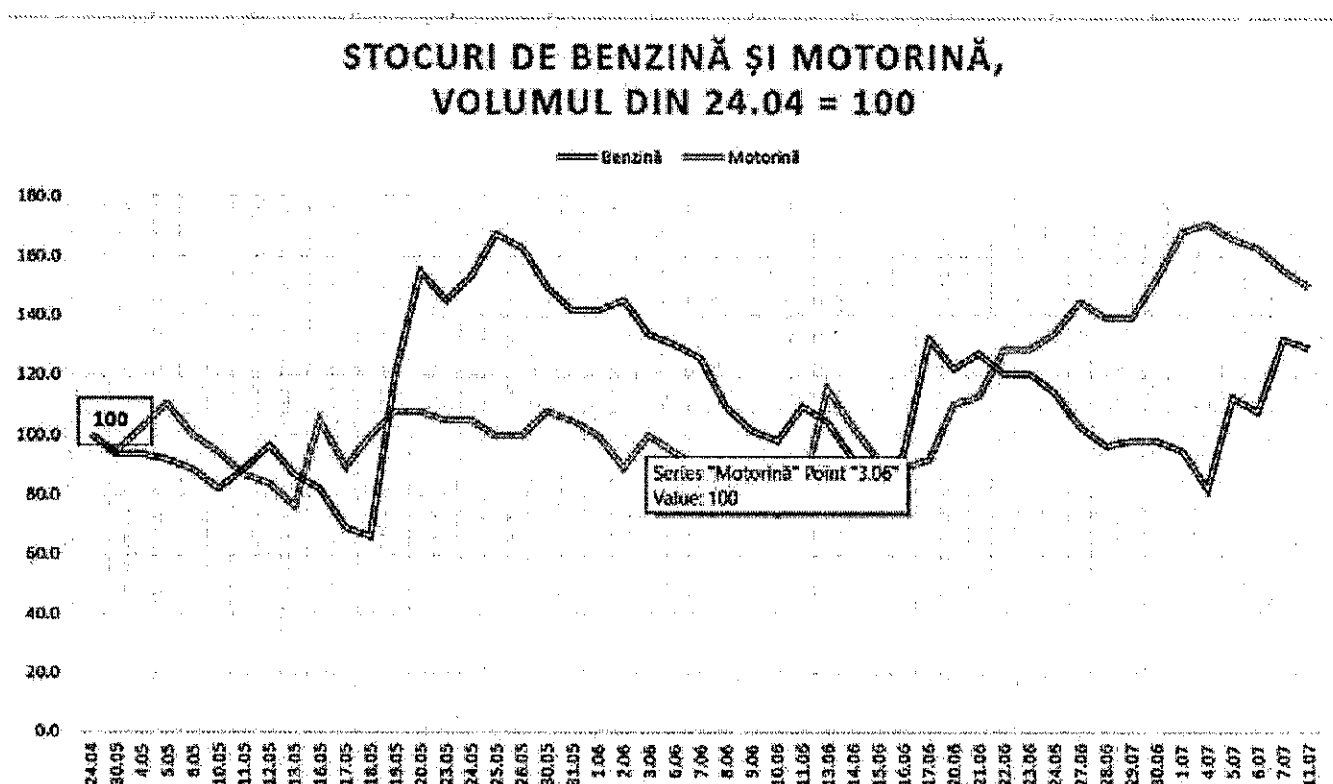

Fig. 19. Evoluția volumului de produse petroliere deținute de către titularii de licențe (100 = volumul din 24.04)¹²

III. CONCLUZII

În rezultatul examinării situației create și a informațiilor recepționate, Comisia specială concluzionează următoarele:

- **Metodologia actuală de reglementare a produselor petroliere principale**, deși nu este optimă din perspectiva principiilor de funcționare a economiei de piață, **asigură un preț mai mic pentru produse petroliere decât în cazul mecanismelor precedente de reglementare** sau decât condițiile de piață liberă actuală. Urmare a analizei comisiei, Metodologia actuală de plafonare asigură un preț cu 1-3 lei/litru mai mic comparativ cu reglementările precedente (aplicarea rentabilității de 10%) sau în lipsa acestora.

- Metodologia actuală asigură că prețurile pe piața locală urmează în mod fidel cotațiile internaționale, astfel încât în ultimele trei săptămâni, **prețul per litru de benzină standard a scăzut cu 2.21 lei**, iar **prețul motorinei standard a coborât cu 3.1 lei** (la situația din 12 iulie 2022).

- **Creșterea prețurilor la pompă din ultima perioadă este generată de majorarea fără precedent a prețurilor de import și a cotațiilor produselor petroliere**. Comparativ aprilie 2020 (startul pandemiei Covid-19), cotațiile Platts s-au majorat de 6 ori, comparativ cu septembrie 2021, majorarea a constituit 123%, iar comparativ cu 20 februarie 2022, dinainte de război, majorarea a constituit

¹² Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale

aproximativ 75%. În condițiile în care, Republica Moldova importă din afara țării întreg necesarul său de carburanți și nu are producție proprie, țara nu are capacitate să influențeze cotațiile internaționale.

- **Comisia specială salută deciziile Guvernului** de oferire a suportului ținut pentru industriile vulnerabile, cum ar fi rambursarea a 100% costului accizelor la motorină pentru producătorii agricoli mici și mijlocii și reducerea costurilor autorizațiilor de transport pentru transportatori, în paralel cu liberalizarea transportului cu Uniunea Europeană.

- **Urmare a analizei comisiei, Metodologia actuală de plafonare asigură un preț cu 1-3 lei/litru mai mic comparativ cu reglementările precedente** (aplicarea rentabilității de 10%) sau în lipsa acestora.

- Creșterea prețurilor la pompă din ultima perioadă este generată de majorarea fără precedent a prețurilor de import și a cotațiilor produselor petroliere, cauzate de conflictul militar din Ucraina și recuperarea lentă a producției mondiale de petrol, urmare a pandemiei Covid-19.

- În Republica Moldova se atestă unele din cele mai scăzute prețuri la benzină și motorină standard din Europa.

○ **Motorină standard.** La situația din 4 iulie, preț mai mic decât în țara noastră se atestă doar în Azerbaidjan, Federația Rusă, Georgia și Belarus. Comparativ cu Ucraina, prețul la motorină este mai mic cu 5.50 lei, Comparativ cu România, prețul este mai mic cu 5,3 lei.

○ **Benzină 95.** La situația din 27 iunie, preț mai mic decât în țara noastră se atestă în Azerbaidjan, Federația Rusă, Georgia, Belarus și Turcia. Prețurile din țara noastră sunt practic aceleași ca și în România, urmare a aplicării de către autoritățile statului vecin a unei reduceri de 2 lei moldovenești, la unele stații, prețul la benzina standard este mai mic ca în Republica Moldova.

- **Urmare a aplicării Metodologiei și a reducerii marjei comerciale specifice, aceasta din urmă s-a micșorat substanțial în ultimii ani.** Dacă în 2016, companiile petroliere din Republica Moldova înregistrau a 3-a cea mai mare marjă din Europa la benzină (0.22 cenți, aprox. 4 lei/litru), în iulie 2022, marja era una din cele mai mici din Europa (0.11 cenți – 2.2 lei). Situația este similară și în cazul motorinei.

○ **Prețurile și profitabilitatea mai ridicată în țările vecine România și Ucraina determină ca rafinăriile din regiune și importatorii noștri să prefere livrările în aceste zone,** în detrimentul Republicii Moldova. Sunt sesizate mai multe cazuri în care companiile locale petroliere dar și transportatorii, reexportă produsele petroliere în Ucraina, ceea ce afectează, în unele cazuri, probleme cu aprovizionarea locală angro.

- **Companiile petroliere din Republica Moldova în continuare suferă de eficiență redusă.** O stație din Republica Moldova comercializează în medie 1-2 tone pe zi de carburanți, în timp ce în România, volumul se poate ridica la 5-6 tone. Obiectivul Metodologiei actuale, cu marjă redusă, este inclusiv să aducă mai multă eficiență pe piața petrolieră.

- **Urmare a modificării legislației petroliere în februarie 2022 (reducerea substanțială a taxei de licență de la 260 mii lei la 3.2 mii lei), a fost atestată o creștere a numărului de importatori de carburanți,** deci implicit un

impact pozitiv asupra concurenței. Dacă la sfârșitul lunii septembrie, 19 companii erau înregistrate ca importatori, în luna iunie, conform datelor ANRE, sunt înregistrate 24 companii, inclusiv un agricultor.

- Profitabilitatea declarată a companiilor petroliere nu s-a modificat substanțial în ultimii ani.

- Comisia specială susține Metodologia actuală de calculare a prețurilor. În același timp, comisia specială consideră inoportună trecerea la reglementarea în baza rentabilității de 10% (așa cum sugerează companiile petroliere), întrucât aceasta ar duce imediat la o majorare de 1.5 – 2 lei a prețurilor la pompă și ar duce la includerea unor cheltuieli nejustificate în prețul la pompă, cum ar fi chiria. Reglementările ce ar presupune plafonarea rentabilității sau a cheltuielilor nu vor da rezultatul scontat.

- Pe termen mediu și lung, Comisia specială susține obiectivul de a renunța la plafonarea și reglementarea prețurilor pe piața produselor petroliere. Acest lucru ar urma să aibă loc doar după consolidarea capacităților Consiliului Concurenței de a monitoriza piața și de a asigura concurență loială.

- Autoritățile, legiuitorul, dar și reglementatorul, trebuie să asigure o balanță echitabilă între prețuri corecte pentru consumatori și condiții juste și decente de activitate pentru operatorii de pe piața petrolieră, atât cei mari, cât și cei mici.

ACȚIUNI PROPUSE

Comisia specială vine cu următoarele seturi de recomandări/acțiuni necesare de a fi întreprinse:

1. Parlamentul

- va examina posibilitatea efectuării unui audit de performanță extern, independent, a activității Consiliului Concurenței;
- va examina posibilitatea eliminării necesității de păstrare de către agenții economici a produselor petroliere principale în volum minim de 1000 m³;
- va asigura transpunerea în legislația națională a Directivei 2009/119/CE a Consiliului din 14 septembrie 2009 privind obligația statelor membre de a menține un nivel minim de rezerve de țiței și/sau de produse petroliere în ce privește obligația de a menține un nivel minim de rezerve de produse petroliere în volumul echivalent pentru două luni de consum intern.

2. Consiliul Concurenței:

- va anunța, până la 31 iulie curent, rezultatele investigației referitoare la posibile înțelegeri de cartel în domeniul pieței petroliere;
- va înainta Parlamentului, în termen de 30 de zile, propuneri de modificare a legislației în vederea îmbunătățirii activității instituției;
- va intensifica cooperarea cu Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică și va semna un acord de colaborare instituțională pentru îmbunătățirea capacității de monitorizare a piețelor și de luare a deciziilor prompte;

- va intensifica cooperarea cu Serviciul de Informații și Securitate, inclusiv prin semnarea unui acord pentru monitorizarea eficientă a comportamentului participanților pe piață.

3. Agenția Națională de Reglementare în Energetică:

- va prezenta Comisiei economie, buget și finanțe a Parlamentului, în termen de o lună, propunerea privind dezvoltarea unei piețe organizate de vânzare cu ridicata a produselor petroliere principale de tip standard (bursa angro);
- va elabora, în termen de 45 de zile, aplicația mobilă ecarburanți.anre.md în scopul facilitării accesului către lista de prețuri a celor care folosesc preponderent telefoane mobile;
- va asigura afișarea pe pagina sa web oficială a evoluției procentuale și valorice a cotațiilor medii Platts pentru ultimele 14 zile pentru produse petroliere principale;
- va intensifica cooperarea cu Consiliul Concurenței și va semna un acord de colaborare instituțională pentru a îmbunătăți capacitatea de monitorizare a piețelor și de luare a deciziilor prompte.

4. Guvernul:

- va examina posibilitatea reducerii prețurilor la transporturile de persoane în trafic raional sau interraional, precum și va analiza posibilitatea de reducere a prețului la produsele petroliere pentru operatorii de transport rutier (reducerea T.V.A., restituirea accizelor, compensarea parțială a cheltuielilor);
- va propune Parlamentului, la elaborarea politicii fiscale, măsuri de stimulare a procurării și a utilizării de către populație a mașinilor electrice;
- va propune Parlamentului modificarea actelor normative care să încurajeze utilizarea transporturilor rutiere prin servicii regulate;
- va examina posibilitatea de a lansa un program de susținere a înnoirii parcului auto din Republica Moldova, oferind prioritate autovehiculelor electrice;
- va examina posibilitatea scutirii de taxe pentru operatorii de transport rutier la importul unităților de transport destinate serviciilor regulate;
- va adopta, în termene restrânse, actele normative pentru eliminarea necesității certificării produselor petroliere importate din Uniunea Europeană;
- va organiza, în scopul identificării și al prevenirii vânzărilor de produse petroliere necalitative la pompă, prelevarea probelor de benzină și motorină la pompă și va prezenta spre informare raportul anual cu datele naționale privind monitorizarea calității benzinei și motorinei. În cazul depistării neregulilor, va aplica sancțiuni.

Recomandări ale comisiei speciale către municipii

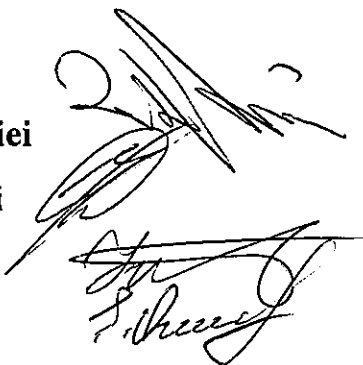
- Se recomandă municipiilor să întreprindă măsuri necesare pentru creșterea atractivității transportului public, astfel încât să fie încurajată populația

să aleagă transportul public în detrimentul automobilelor, și să informeze publicul despre măsurile întreprinse.

Președintele Comisiei

Secretarul Comisiei

Membrii Comisiei:

Radu MARIAN

Dorian ISTRATII

Ion ȘPAC

Ersilia QATRAWI